

خصوصیات روانسنجی مقیاس تحول مثبت نوجوانی در دانش آموزان^۱

The Psychometric Properties of Positive Youth Development Scale in Students

J. Babae, M.A.

M. Najafi, Ph.D.

A.M. Rezaei, Ph.D.

جلال بابایی*

دکتر محمود نجفی**

دکتر علی محمد رضایی***

چکیده

از آنجا که روانشناسان تحولی تلاش دارند تا نوجوانی به عنوان دوره فشار و طوفان شناخته نشود، روی آورد جدیدی به نام تحول مثبت نوجوانی را پایه گذاری نموده اند. از طرفی از منظر روانسنجی، ابزارهای اندازه گیری جهت سنجش ویژگی های مثبت نوجوانی ضروری به نظر می رسد. هدف از پژوهش حاضر بررسی خصوصیات روانسنجی مقیاس تحول مثبت نوجوانی گلدوف و همکاران (۲۰۱۴) در دانش آموزان مقطع متوسطه بود. پژوهش حاضر توصیفی و از نوع مطالعات همبستگی بود. بدین منظور تعداد ۴۰۰ نفر (۲۰۰ پسر و ۲۰۰ دختر) از دانش آموزان مدارس متوسطه شهر قم به روش نمونه گیری خوشه ای چندمرحله ای انتخاب و ابزارهای تحول

۱. این مقاله مستخرج از پایان نامه کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی دانشگاه سمنان است.

*. کارشناس ارشد روانشناسی عمومی دانشگاه سمنان

** استادیار گروه روانشناسی بالینی دانشگاه سمنان (نویسنده مسؤول)

*** استادیار گروه روانشناسی تربیتی دانشگاه سمنان

مثبت نوجوانی گلدوف و همکاران (۲۰۱۴) و قلدری ایلی نوز (۲۰۰۱) را تکمیل نمودند. نتایج تحلیل عاملی نشان داد که این مقیاس از پنج عامل اشباع شده است. علاوه بر آن نتایج همبستگی پیرسون نشان داد، تحول مثبت نوجوانی با انضباط ($r=0/32$) و پیشرفت تحصیلی ($r=0/31$) رابطه مثبت و با قلدری ($r=-0/46$) رابطه منفی و معنی دار $p \leq 0/01$ دارد. همچنین قابلیت اعتماد پرسشنامه تحول مثبت نوجوانی با استفاده از روش آلفای کرونباخ برای کل مقیاس $0/81$ و هر کدام از خرده مقیاس ها شامل شایستگی $0/50$ ، اعتماد $0/86$ ، خلق و خو $0/52$ ، مراقبت $0/63$ و ارتباط $0/79$ بدست آمد. یافته های پژوهش بیانگر این است که می توان از نسخه فارسی پرسشنامه تحول مثبت نوجوانی به عنوان ابزاری معتبر در پژوهش های روانشناختی استفاده کرد.

واژه- کلیدها: تحول مثبت نوجوانی، روانسنجی، دانش آموزان

Abstract

As developmental psychologist cease to perceive adolescence as a period of turmoil and adopt the Positive Youth Development (PYD) perspective, psychometrically sound measurement tools will be needed to assess adolescent positive attributes. The present research aimed to study psychometrics characteristics of positive youth development questionnaire in students. The present study was descriptive and correlation studies' type. For this purpose, 400 students (200 boys and 200 girls) were selected by multistage cluster sampling method & answered positive youth development Geldhof et al (2014) and Illinois bullying (2001) scales. For data analysis, was used from factor analysis, Cronbach's alpha coefficient and Pearson correlation methods. Factor analysis result showed that this scale was saturated with five factors. In addition, Pearson correlation results indicated that the positive youth development with discipline ($r=0.32$) academic achievement ($r=0.31$) and bullying ($r=-0.45$) significant relationship $p \leq 0.01$ there. Also positive youth development questionnaire reliability using Cronbach's alpha for the total scale was 0.81 and for each of the subscales, including competence 0.50, confidence 0.86, character 0.52, caring 0.63 and connection 0.79. Results indicated that positive youth development in the Persian version of the questionnaire can be used as a valid instrument in psychological research.

Keywords: Positive youth development, Psychometric, Students.**Contact information:** m_najafi@semnan.ac.ir

***

مقدمه

از دهه ۱۹۴۰ و شروع جنگ جهانی دوم، روانشناسی بر روی آسیب‌شناختی کارکردهای انسانی متمرکز شد و به‌طور پیوسته بر روی جنبه‌ها و هیجانات منفی انسان مانند اضطراب و افسردگی فعالیت داشت و مطالعه دوره نوجوانی نیز از این امر مستثنی نبوده است (گیلمن و هاینر، ۲۰۰۳). علی‌رغم آن‌چه به‌نظر می‌رسد که دوره نوجوانی دارای مشکلات متعددی، از جمله مصرف مواد و الکل، رفتارهای پرخطر جنسی، افت تحصیلی، جرایم و تخلفات، افسردگی و رفتارهای خود ویرانگر می‌باشد، اکثر نوجوانان یک دوره طوفانی را ندارند (لرنر و همکاران، ۲۰۱۳). روی‌آوردهای قبل از دهه ۱۹۸۵ تا ۱۹۹۰ بر مبنای کمبود بود. پس از آن نظریه‌های تحول، یک چهارچوب نظری مفید و خوش‌بینانه را برای مطالعه تحول نوجوان فراهم کردند و نشان دادند که نوجوانان نباید به‌صورت جداگانه مطالعه شوند؛ بلکه در عوض باید به‌صورت یک ارتباط دوسویه بین فرد و محیط در نظر گرفته شوند (لرنر، فلیس، فرمان و باور، ۲۰۰۹). یکی از روی‌آوردهایی که به این موضوع توجه نموده، "تحول مثبت نوجوانی" است. این دیدگاه به جای اینکه نوجوانان را دارای کمبود و مشکل بیندارد، بر توانایی‌ها و نیروهای درونی آنان تأکید می‌کند، تا با تعامل مناسب با محیطی که آن‌ها را احاطه کرده، به توسعه مهارت‌ها و توانایی‌های خود، پردازند (لرنر و همکاران، ۲۰۰۵). در واقع تحول مثبت نوجوانان یک روی‌آورد یکپارچه قوی برای کار با نوجوانان است و برخلاف روی‌آوردهای سنتی که بیشتر بر نقاط ضعف نوجوانان اشاره دارد، بر روی درک، آموزش، حمایت و درگیر کردن نوجوانان با مشکلات و تلاش برای اصلاح و درمان آنها تأکید می‌کند (لرنر و استنبرگ، ۲۰۰۹). پس از مطرح شدن مبحث سرمایه‌های تحولی و تأثیر آن بر تحول نوجوانان این سؤالات مطرح شد که شاخصه‌های تحول مثبت نوجوانی چیست؟ در پاسخ به این سؤال، مدل‌های مختلفی در دو دهه اخیر ارائه شد که از مهمترین آنها روی‌آورد ۵C می‌باشد. این روی‌آورد پنج ویژگی شایستگی^۱، اعتماد^۲، ارتباط^۳، خلق‌وخو^۴ و مراقبت^۵ را اندازه می‌گیرد (لرنر و همکاران، ۲۰۰۵). از منظر تحول مثبت نوجوانی، زمانی که نوجوان روابط سودمند متقابلی با مردم و دنیای اجتماعی خویش برقرار کنند، بهتر می‌توانند پیشرفت کرده و شکوفا

شوند (هینز، ۲۰۱۳). ایوارسون و همکاران (۲۰۱۵) با بررسی بافتار و محیط و تأثیر آن بر رواندرستی و تنیدگی دریافتند که ادراک محیط، به عنوان عامل حمایتی می‌تواند تنیدگی کمتر و رواندرستی بیشتر را پیش‌بینی کند که با فرضیات تحول مثبت نوجوانی همخوانی دارد. همچنین حجازی، صالح نجفی و لواسانی (۱۳۹۴) با بررسی رابطه ادراک از محیط کلاس و خوش‌بینی با تحول مثبت دانش‌آموزان دریافتند که هر یک از متغیرهای بافتاری و فردی با تحول مثبت دانش‌آموزان رابطه معناداری دارد و عوامل بافتاری و فردی توان پیش‌بینی تحول مثبت نوجوان را دارد. میان تحول مثبت نوجوانی و سازه‌های رفتار پرخطر از جمله قلدری (ما، فلیس، لرنر و ریچارد لرنر، ۲۰۰۹ و دومینو، ۲۰۱۲)، مشکلات رفتاری (سان و شک، ۲۰۱۳)، بدرفتاری در مدرسه (سان، ۲۰۱۵) و ابراز خشونت اجتماعی (مک دونالد، دیتریک، آدامز و ریکموند، ۲۰۱۱) رابطه منفی وجود دارد. همچنین پژوهش‌ها حاکی از رابطه مثبت بین تحول مثبت نوجوانی و سازه‌های روانشناسی مثبت از جمله رضایت از زندگی (سان، ۲۰۱۵)، تاب‌آوری (ساندرس، مان فورد، آنوار، لینبوگ و اونگار، ۲۰۱۵)، شایستگی اجتماعی و عملکرد خانوادگی مثبت (مک‌دونالد و همکاران، ۲۰۱۱) و خود نظم‌خواهی (اسکمید، فلیس و لرنر، ۲۰۱۱) می‌باشد. بنابراین با توجه به ادبیات موجود و پیشینه ذکر شده، امروزه دانش روانشناسی به حوزه‌های مثبت زندگی بشر از جمله تحول مثبت نوجوانی روی آورده و در صدد هر چه بهتر کردن زندگی نوجوانان است. بنابراین هدف از انجام پژوهش حاضر بررسی ساختار عاملی پرسشنامه تحول مثبت نوجوانی بود.

روش

جامعه آماری، نمونه و روش اجرای پژوهش: طرح پژوهش حاضر توصیفی و از نوع مطالعات همبستگی می‌باشد. جامعه آماری این پژوهش کلیه دانش‌آموزان مقطع متوسطه شهر قم اعم از دختر و پسر بوده که در سال تحصیلی ۹۵-۱۳۹۴ مشغول به تحصیل بودند. از این تعداد با استفاده از فرمول کوکران حجم نمونه آماری ۳۸۲ نفر به دست آمد که به دلیل احتمال ریزش دانش‌آموزان پس از تکمیل پرسشنامه‌ها تعداد ۴۰۰ نفر از دانش‌آموزان (۲۰۰ دختر و ۲۰۰ پسر) با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شدند. روش نمونه‌گیری به این صورت بود که در ابتدا از مناطق شهر قم دو منطقه به صورت تصادفی و از هر

منطقه ۲ مدرسه انتخاب شد. از مدارس هر منطقه یکی دخترانه و دیگری پسرانه بود. در هر مدرسه به تعداد مورد نیاز (۱۰۰ نفر) از بین دانش آموزان اول، دوم و سوم متوسطه به صورت تصادفی انتخاب و ابزارهای پژوهش را تکمیل کردند.

ابزارهای پژوهش:

۱. مقیاس تحول مثبت نوجوانی گلدوف و همکاران نسخه ۱۷ سؤالی (PYD-VSF):^۱ این مقیاس، تحول مثبت نوجوانی را از طریق ۵ شاخصه شایستگی، اعتماد، ارتباط، خلق و خو و مراقبت اندازه گیری می کند. این پرسشنامه که توسط گلدوف و همکاران (۲۰۱۴) ساخته شده، از درستی و قابلیت اعتماد قابل قبولی برخوردار است. نمونه ۱۷ سؤالی، ساختار عاملی نسخه ۸۰ سؤالی را تکرار می کند. فرم ۱۷ سؤالی درستی همگرایی معناداری با مشارکت در جامعه (۰/۲۱ تا ۰/۵۶) و درستی واگرا با افسردگی (۰/۴۰ تا ۰/۶۸-) و رفتارهای پر خطر (۰/۴۶ تا ۰/۶۶) نشان داده است. قابلیت اعتماد این ابزار توسط میلوت (۲۰۱۴) با استفاده از روش آلفای کرونباخ برای کل آزمون ۰/۷۴ گزارش گردید. هر یک از شاخص های شایستگی، اعتماد و مراقبت به وسیله سه گویه و خلق و خو و ارتباط به وسیله چهار گویه اندازه گیری می شود. گویه های هر خرده مقیاس به شرح ذیل می باشد. خرده مقیاس شایستگی سؤالات ۱، ۲، ۳، اعتماد ۴، ۶، ۷، مراقبت ۱۱، ۱۲، ۱۳، خلق و خو ۵، ۸، ۹، ۱۰ و ارتباط ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۷، می باشند.

۲. مقیاس قلدری ایلی نونیز (IBS):^۱ این مقیاس توسط اسپیلج و هالت (۲۰۰۱) به نقل از اکبری بلوطبندگان و طالع پسند، (۱۳۹۴) ساخته شده است و دارای ۱۸ آیتم بوده که سه عامل قلدری، نزاع و قربانی را اندازه گیری می کند. این پرسشنامه بر روی یک طیف لیکرت ۵ گزینه ای از (هرگز=۰ تا هفت بار یا بیشتر=۴) قرار دارد. تدوین کنندگان برای تعیین قابلیت اعتماد پرسشنامه از روش آلفای کرونباخ استفاده شده است که برای کل مقیاس ضریب آلفا ۰/۸۳ و برای هر کدام از خرده مقیاس ها شامل قلدری ۰/۸۷، نزاع ۰/۸۳ و قربانی ۰/۸۸ گزارش شده است. این مقیاس در ایران توسط اکبری بلوطبندگان و طالع پسند (۱۳۹۳) هنجاریابی شده و ضریب قابلیت اعتماد پرسشنامه با استفاده از روش آلفای کرونباخ برای کل مقیاس ۰/۸۷ و هر کدام از خرده مقیاس ها شامل قلدری ۰/۷۷، قربانی ۰/۷۱ و نزاع ۰/۷۶ بدست آمده است.

روش اجرا: به منظور اجرای پژوهش، ابتدا پرسشنامه توسط دو نفر از متخصصان زبان انگلیسی به فارسی برگردانده شد، سپس ترجمه برگردان انجام شد. در یک مطالعه مقدماتی

پرسشنامه ترجمه شده در اختیار یک نمونه ۲۰ نفری (۱۰ دختر و ۱۰ پسر) از دانش آموزان قرار گرفت پس از جمع آوری پرسشنامه‌ها، واژگانی که برای دانش آموزان قابل فهم نبود، بازنویسی شد و با نزدیکترین واژه جایگزین گردید. پرسشنامه نهایی در اختیار ۴۰۰ نفر از دانش آموزان قرار داده شد که ۱۵ پرسشنامه به صورت ناقص پر شده بود، لذا از تحلیل کنار گذاشته شدند. داده‌های نهایی با استفاده از نرم‌افزارهای spss-19 و lisrel 8.80 تحلیل شد.

داده‌ها و یافته‌ها

به منظور تحلیل داده‌ها از روش‌های آماری مختلف شامل تحلیل عاملی اکتشافی و تأییدی، همبستگی پیرسون و ضریب آلفای کرونباخ به شرح زیر استفاده شده است.

تحلیل عاملی اکتشافی: به منظور تعیین عاملی و مطالعه ویژگی‌های ۱۷ سؤال مقیاس تحول مثبت نوجوانی از تحلیل عاملی اکتشافی استفاده شد. برای استخراج عامل‌ها از تحلیل مؤلفه‌های اصلی استفاده شد. پیش از اجرای تحلیل عاملی، شاخص کفایت نمونه‌برداری (KMO) و مقدار آزمون کرویت بارتلت محاسبه گردید. در این تحلیل مقدار KMO برابر با ۰/۸۱۵ و مقدار آزمون کرویت بارتلت برابر با ۱۹۴۰/۹۴۵ به دست آمد که با درجه آزادی ۱۳۶ معنی‌دار ($p \leq ۰/۰۰۰۱$) بود. بدین ترتیب علاوه بر کفایت نمونه‌برداری، اجرای تحلیل عاملی بر پایه ماتریس مورد مطالعه نیز قابل توجیه بود. برای تعیین اینکه مقیاس تحول مثبت نوجوانی از چند عامل اشباع شده، شاخص‌های ارزش ویژه، نسبت واریانس تبیین شده و نمودار اسکری مورد بررسی قرار گرفت. بر این اساس پنج عامل استخراج شد که این عوامل توانستند ۶۰/۲۰ درصد از واریانس کل آزمون را تبیین نمایند. بررسی نمودار اسکری نشان داد که در ابتدا یک عامل بزرگ و اولیه (ارتباط) با ارزش ویژه ۲/۶۲ به دست آمده که ۱۵/۴۱ درصد از واریانس کل را تبیین نمود. به دنبال آن چهار عامل اعتماد، خلق و خو، مراقبت و شایستگی به دست آمده که هر کدام دارای ارزش ویژه ۲/۴۲، ۱/۸۰، ۱/۷۶ و ۱/۶۳ بوده و توانستند به ترتیب ۱۴/۲۶، ۱۰/۶۰، ۱۰/۳۷ و ۹/۵۶ درصد از واریانس کل را تبیین نمایند. در جدول شماره (۱) بارهای عاملی سؤال‌های مقیاس تحول مثبت نوجوانی با استفاده از روش تعیین مؤلفه‌های اصلی گزارش شده است.

جدول ۱: بارهای عاملی سؤال‌های پرسشنامه تحول مثبت نوجوانی (PYD-VSF)

آیتم	سؤالات پرسشنامه	ارتباط	اعتماد	خلق و خو	مراقبت	شایستگی
۱۶	بزرگسالان در من احساس مهم بودن ایجاد می‌کنند.	۰/۸۵۸				
۱۵	در خانواده احساس می‌کنم که مفید و مهم هستم.	۰/۸۱۳				
۱۷	من احساس می‌کنم که دوستان خوبی دارم.	۰/۶۵۶				
۱۴	در مدرسه زیاد مورد تشویق قرار می‌گیرم.	۰/۵۴۱				
۶	برخی نوجوانان واقعا ظاهرشان را دوست دارند.	۰/۸۸۰				
۴	برخی افراد بیشتر اوقات شاد هستند.	۰/۸۵۱				
۷	در کل، از آنچه هستم خوشحالم.	۰/۸۳۲				
۹	زمانی که اشتباهی از تو سر می‌زند یا به دردرس می‌افتی مسئولیت آنرا بپذیری.			۰/۸۱۶		
۸	کمک کنی تا جهان بهتری برای زندگی بسازی.			۰/۵۷۹		
۱۰	از بودن در کنار دیگر نژادها لذت می‌بری.			۰/۵۶۵		
۵	برخی نوجوانان کارهایی انجام می‌دهند که می‌دانند نباید انجام دهند.			۰/۴۲۹		
۱۳	وقتی یک فرد آسیب دیده یا شکست خورده را می‌بینم برایم ناراحت کننده است.				۰/۷۲۴	
۱۲	زمانی کسی را می‌بینم که مورد سوء قصد قرار می‌گیرد، برایش ناراحت می‌شوم.				۰/۷۰۳	
۱۱	اگر بدانم کمک کردن من برای دیگران سودمند است، این کار را انجام می‌دهم.				۰/۶۰۱	
۱	برخی نوجوانان دوستان زیادی دارند.				۰/۷۸۵	
۲	برخی نوجوانان در کارهای کلاسی بسیار خوب عمل می‌کنند.				۰/۶۸۱	
۳	برخی فکر می‌کنند که از بچه‌های همسال خود در ورزش بهتر هستند.				۰/۵۰۰	

در جدول شماره (۱) بارهای عاملی سؤالات مقیاس تحول مثبت نوجوانی با استفاده از روش تعیین مؤلفه‌های اصلی گزارش شده است. همانگونه که در جدول فوق مشاهده می‌شود همه بارهای عاملی مناسب می‌باشند. کوچکترین بار عاملی متعلق به سؤال ۵ با ۰/۴۲۹ و بزرگترین بار عاملی متعلق به سؤال ۶ با ۰/۸۸۰ می‌باشد.

تحلیل عاملی تأییدی: به منظور برازش مدل پنج عاملی مقیاس تحول مثبت نوجوانی از روش

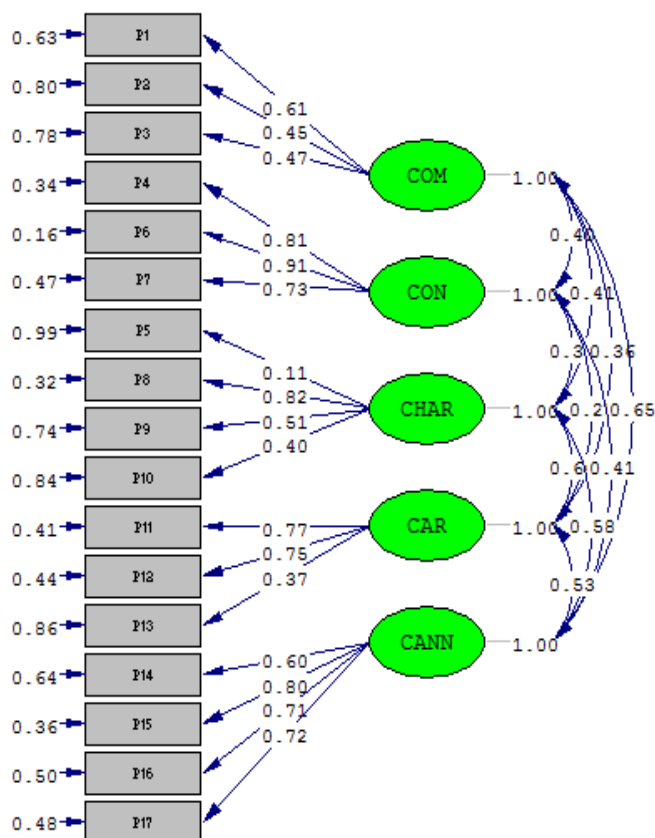
تحلیل عاملی تأییدی استفاده شد. شاخص‌های برازندگی ریشه واریانس خطای تقریب^۹ (RMSEA)، ریشه استاندارد واریانس پس مانده^{۱۰} (SRMR)، شاخص برازندگی مقایسه‌ای^{۱۱} (CFI)، شاخص برازش نرم شده^{۱۲} (NFI) شاخص نیکویی برازش^{۱۳} (GFI) و شاخص نیکویی برازش تعدیل شده^{۱۴} (AGFI) برای سنجش برازندگی مدل استفاده شد. برای شاخص‌های برازندگی برش‌های متعددی توسط متخصصان مطرح شده است. برای مثال، مقدار مساوی یا کمتر از ۰/۰۵ برای ریشه واریانس خطای تقریب، مقدار مساوی یا بالاتر از ۰/۹۶ برای شاخص برازندگی مقایسه‌ای و برازش نرم شده، مقدار مساوی یا کمتر از ۰/۰۷ برای ریشه استاندارد واریانس پس مانده، نشان‌دهنده برازندگی کافی مدل است (جورسکوگ و سوربوم، ۲۰۰۳؛ به نقل از اکبری بلوطبنگان و طالع پسند، ۱۳۹۴). از طرف دیگر پیشنهاد شده است که اگر شاخص‌های برازندگی مقایسه‌ای، نیکویی برازش و نیکویی برازش تعدیل شده بزرگتر از ۰/۹ و شاخص‌های ریشه واریانس خطای تقریب و ریشه واریانس پس مانده کوچکتر از ۰/۰۵ باشد، بر برازش بسیار مطلوب و کوچکتر از ۰/۱ بر برازش مطلوب دلالت دارد (برکلی، ۱۹۹۰؛ به نقل از اکبری بلوطبنگان و طالع پسند، ۱۳۹۴). شاخص‌های برازندگی فرم نهایی پرسشنامه بررسی شد. یافته‌ها حاکی از برازندگی مطلوب داده-مدل بود (جدول شماره ۲). در این مدل، $df=109$ و بنابراین نسبت $df=109$ و $x^2=207/34$ می‌باشد.

جدول ۲: شاخص‌های برازش مدل پنج عاملی مقیاس تحول مثبت نوجوانی (n=۴۰۰)

مدل	χ^2	CFI	IFI	NFI	NNFI	RMSEA	RMSEA CI 90%	RMR	SRMR	GFI	AGFI
دو عاملی	۲۰۷/۳۴	۰/۹۷	۰/۹۷	۰/۹۴	۰/۹۶	۰/۰۴۸	۰/۰۵۸-۰/۰۳۸	۰/۰۵۷	۰/۰۴۷	۰/۹۴	۰/۹۲

*مجدور کای به روش بیشینه درست نمایی

شکل ۱: مدل نهایی مقیاس تحول مثبت نوجوانی (ضرایب استاندارد گزارش شده است)

درستی آزمایی ابزار: برای محاسبه درستی مقیاس تحولات مثبت نوجوانی از اجرای همزمان آن با پرسشنامه قلدری ایلی نویز، نمره انضباط و پیشرفت تحصیلی (معدل) استفاده شد و اطلاعات حاصله با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون تحلیل گردید (جدول شماره ۳)

تحلیل قابلیت اعتماد پرسشنامه تحول مثبت نوجوانی: قابلیت اعتماد مقیاس تحول مثبت نوجوانی با استفاده از روش همسانی درونی و با بهره گیری از ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شد. نتایج نشان داد که قابلیت اعتماد کل ابزار ۰/۸۱ و هر کدام از خرده مقیاس ها شامل شایستگی ۰/۵۰، اعتماد ۰/۸۶، خلق و خو ۰/۵۲، مراقبت ۰/۶۳ و ارتباط ۰/۷۹ می باشد.

جدول ۳: همبستگی مقیاس تحول مثبت نوجوانی و خرده مقیاس های آن با قلدری،
نمره انضباط و پیشرفت تحصیلی

متغیر	M	SD	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹
۱. شایستگی	۸/۹۸	۱/۹۹									
۲. اعتماد	۸/۲۴	۲/۴۴	۰/۲۷**								
۳. مراقبت	۱۱/۹۲	۲/۸۳	۰/۲۰**	۰/۱۹**							
۴. خلق و خو	۱۲/۲۰	۳/۰۷	۰/۲۲**	۰/۲۸**	۰/۳۵**						
۵. ارتباط	۱۴/۱۶	۳/۳۳	۰/۴۳**	۰/۳۶**	۰/۳۷**	۰/۳۶**					
۶. تحول مثبت نوجوانی	۵۵/۵۲	۹/۱۵	۰/۵۸**	۰/۶۱**	۰/۶۵**	۰/۶۹**	۰/۷۸**				
۷. قلدری	۱۲/۲۵	۱۱/۳۵	-۰/۱۳*	-۰/۲۳**	-۰/۳۶**	-۰/۲۹**	-۰/۴۵**	-۰/۴۶**			
۸. انضباط	۱۹/۳۹	۱/۳۳	۰/۱۷**	۰/۲۸**	۰/۱۴**	۰/۲۵**	۰/۳۲**	۰/۳۲**	-۰/۲۲**		
۹. پیشرفت تحصیلی	۱۷/۴۳	۱/۷۹	۰/۱۴**	۰/۳۴**	۰/۱۷**	۰/۱۹**	۰/۲۲**	۰/۳۱**	-۰/۱۲*	۰/۳۴**	

* $p \leq 0/05$ ** $p \leq 0/01$ انحراف استاندارد = SD میانگین = M

همانگونه که در جدول فوق مشاهده می شود، نتایج نشان داد که میزان همبستگی بین نمره کل مقیاس تحول مثبت نوجوانی با نمره انضباط (۰/۳۲) و پیشرفت تحصیلی (۰/۳۱) مثبت و معنی دار می باشد. این در حالی است که بین تحول مثبت نوجوانی با قلدری (-۰/۴۶) رابطه منفی و معنی داری مشاهده شد. قابل ذکر است که همه همبستگی ها در سطح $p \leq 0/01$ معنی دار بودند. سایر یافته های مربوط به ماتریس همبستگی در جدول شماره (۳) ارائه شده است.

بحث و نتیجه گیری

تحول مثبت نوجوانی برنامه ای است که در طی یک فرایند پیگیر و منظم، می توانیم با فراهم آوری فرصت ها، ارتباطات و حمایت های لازم جهت شاخص های شایستگی، خلق و خو، مراقبت، اعتماد و ارتباط، پیامدهای مثبتی را برای نوجوانان رقم بزنیم (لرنر و همکاران، ۲۰۰۵). از این رو هدف از انجام پژوهش حاضر بررسی خصوصیات روانسنجی پرسشنامه تحول مثبت نوجوانی در دانش آموزان بود. به این ترتیب تعداد ۴۰۰ نفر از دختران و پسران مدارس متوسطه شهر قم به روش نمونه گیری خوشه ای انتخاب شدند و ابزارهای پژوهش را تکمیل کردند. اطلاعات با استفاده از تحلیل عاملی، همبستگی پیرسون و ضریب آلفای کرونباخ تحلیل شد.

یافته‌های تحلیل عاملی اکتشافی نشان داد که مقیاس تحول مثبت نوجوانی از پنج عامل تشکیل شده است. این یافته با نتایج پژوهش گلدوف و همکاران (۲۰۱۴) و میلوت (۲۰۱۴) مبنی بر پنج عاملی بودن مقیاس همسو بوده است. عوامل عبارت بودند: شایستگی، اعتماد، ارتباط، خلق و خو و مراقبت. علاوه بر تحلیل عاملی اکتشافی برای برازندگی مدل نیز از تحلیل عاملی تأییدی استفاده شده است که این یافته نیز پنج عاملی بودن مدل را با شاخص‌های برازش مناسب تأیید نمود. این یافته با نتایج گلدوف و همکاران (۲۰۱۴) و میلوت (۲۰۱۴) نیز همسو بود. علاوه بر آن برای بررسی قابلیت اعتماد مقیاس تحول مثبت نوجوانی از روش همسانی درونی، با بهره‌گیری از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد. نتایج نشان داد که از این مقیاس می‌توان برای سنجش تحول مثبت نوجوانی دانش‌آموزان بهره برد. این یافته با پژوهش‌های پیشین همسو بوده است. افزون بر آن برای محاسبه درستی مقیاس از اجرای همزمان آن با نمره انضباط، پیشرفت تحصیلی و قلدری استفاده شد که بر اساس پژوهش‌های انجام شده این اندازه‌ها با تحول مثبت نوجوانی رابطه معنی‌داری داشتند (ما و همکاران، ۲۰۰۹؛ دومینو، ۲۰۱۲؛ مک دونالد و همکاران، ۲۰۱۱). به این معنی که تحول مثبت نوجوانی با نمره انضباط و پیشرفت تحصیلی ارتباط مثبت و با قلدری ارتباط منفی و معنی‌داری داشته است. در نهایت با توجه به سهولت اجرا، سهولت نمره‌گذاری، سهولت تعبیر و تفسیر، قابلیت اجرا به صورت فردی و گروهی، عملی بودن و درستی و اعتماد قابل قبول نتیجه گرفته می‌شود که این مقیاس ابزار مناسبی برای اندازه‌گیری تحول مثبت نوجوانی در میان دانش‌آموزان مدارس می‌باشد. این پژوهش خالی از محدودیت نبوده است. محدودیت این ابزار مربوط به قلمرو مکانی و زمانی مطالعه است. این مطالعه بر روی دانش‌آموزان متوسطه شهر قم صورت گرفته است و لذا نمی‌توان یافته‌های آن را به سایر شهرهای کشور تعمیم داد. براساس این محدودیت، پیشنهاد می‌شود با توجه به آن که دیدگاه تحول مثبت نوجوانی، روی آورد جدید و نوپایی در کشور می‌باشد، نقش و ارتباط سایر متغیرهای تأثیرگذار بر تحول مثبت نوجوانی بررسی گردد تا از این طریق دانش منسجمی در خصوص تحول مثبت نوجوانی در مدارس و روابط این سازه با سایر سازه‌ها که قابلیت بیشتری در برنامه‌ریزی‌های مربوطه دارد، حاصل شود. با عنایت به تأثیرات روی آورد تحول مثبت نوجوانی در کاهش رفتارهای پرخطر، به متولیان آموزش و پرورش کشور نیز پیشنهاد می‌گردد

با تهیه بسته آموزشی و آموزش مهارت‌های ویژه در زمینه تحول مثبت نوجوانی در بالا بردن احساس رضامندی و کاهش مشکلات رفتاری بالاخص در سطح دانش آموزان بهره جویند.

پی‌نوشت‌ها:

1- Positive youth development	2- Competence
3- Confidence	4- Connection
5- Character	6- Caring
7- Positive youth development Very short form	8- Illinois Bullying Scale
9- Root Mean Square Error of Approximation	10- Standardized Root Mean Square Residual
11- Comparative Fit Index	12- Normed Fit Index
13- Goodness of Fit Index	14- Adjusted Goodness of Fit Index

منابع و مآخذ فارسی:

- اکبری بلوطبنگان، ا. و طالع‌پسند، س. (۱۳۹۴). رواسازی مقیاس قلدری ایلی‌نویز در دانش آموزان ابتدایی شهر سمنان. *مجله اصول بهداشت روانی*، ۱۷(۴)، ۱۷۸-۱۸۵.
- حجازی، ا.؛ صالح نجفی، م.؛ و لواسانی، م. (۱۳۹۴). رابطه ادراک از محیط کلاس و خوش‌بینی با تحول مثبت نوجوانان. *مجله روانشناسی*، ۱۹(۲)، ۱۸۸-۱۹۸.

منابع و مآخذ خارجی:

- Domino, M. (2012). Measuring the impact of alternative approach to school bullying. *Journal of School Health*, 83, 430-437.
- Geldhof, G.J., Bowers, E.P., Boyd, M.J., Mueller, M.J., Napolitano, K.S., Lerner, J.V., & Lerner, R.M. (2014). The creation and validation of short and very short measures of PYD. *Journal of Research on Adolescence*, 24(1), 163-176.
- Gilman, R., & Huebner, S. (2003). A review of life satisfaction research with children and adolescents. *School Psychology Quarterly*, 18, 192-205.

- Heinze, H. J. (2013). Beyond a bed: Support for positive development for youth residing in emergency shelters. *Children and Youth Services Review, 35*(2), 278-286.
- Ivarsson, A., Stenling, A., Fallby, J., Johnson, U., Borg, E., & Johansson, G. (2015). The predictive ability of the talent development environment on youth elite football players' well-being: A person-centered approach. *Psychology of Sport and Exercise, 16*, 15-23.
- Lerner, R.M., Agans, J.P., Arbeit, M.R., Chase, P.A., Weiner, M.B., Schmid, K.L., & Warren, A.E.A. (2013). *Resilience and positive youth development: A relational developmental systems model*. In Handbook of resilience in children (pp. 293-308). Springer US.
- Lerner, R.M., Lerner, J.V., Almerigi, J.B., Theokas, C., Phelps, E., Gestsdottir, S., & Smith, L.M. (2005). Positive Youth Development, Participation in community youth development programs, and community contributions of fifth-grade adolescents findings from the first wave of the 4-H study of Positive Youth Development. *The Journal of Early Adolescence, 25*(1), 17-71.
- Lerner, J.V., Phelps, E., Forman, Y.E., & Bowers, E.P. (2009). *Positive youth development*. John Wiley & Sons, Inc.
- Lerner, R.M., & Steinberg, L. (2009). *Handbook of Adolescent Psychology, Individual Bases of Adolescent Development (Vol. 1)*. John Wiley & Sons.
- Ma, L. Phelps, E., Lerner, J.V., & Lerner, R.M. (2009). Academia competence for Adolescence who Bully and who are bullied. *Journal of Early Adolescence*. Doi: 1177/ 0272431609332627
- McDonald, C.C., Deatrick, J.A., Kassam-Adams, N., & Richmond, T.S. (2011). Community violence exposure and positive youth development in urban youth. *Journal of community health, 36*(6), 925-932.
- Milot, A.S. (2014). *Positive youth development as a framework for examining the relationship between conformity to gender norms, social support, and adolescent mental health*. Doctoral dissertation, Boston College.
- Sanders, J., Munford, R., Thimasarn-Anwar, T., Liebenberg, L., & Ungar, M. (2015). The role of positive youth development practices in building resilience and enhancing wellbeing for at-risk youth. *Child abuse & neglect, 42*, 40-53.
- Schmid, K.L., Phelps, E., & Lerner, R.M. (2011). Constructing positive futures: Modeling the relationship between adolescents' hopeful future expectations and intentional self regulation in predicting positive youth development. *Journal of adolescence, 34*(6), 1127-1135.

- Sun, R.C. (2015). Student Misbehavior in Hong Kong: The Predictive Role of Positive Youth Development and School Satisfaction. *Applied Research in Quality of Life*, 1-17. DOI 10.1007/s11482-015-9395-x
- Sun, R.C., & Shek, D.T. (2013). Longitudinal influences of positive youth development and life satisfaction on problem behavior among adolescents in Hong Kong. *Social Indicators Research*, 114(3), 1171-1197.